

The copyright © of this thesis belongs to its rightful author and/or other copyright owner. Copies can be accessed and downloaded for non-commercial or learning purposes without any charge and permission. The thesis cannot be reproduced or quoted as a whole without the permission from its rightful owner. No alteration or changes in format is allowed without permission from its rightful owner.

**KEBERKESANAN PROGRAM KEUSAHAWANAN DAN
TRANSFORMASI NELAYAN DI PULAU LANGKAWI, KEDAH**

ABDUL JABBAR BIN MOHAMAD YUSUFF (820943)

UUM
Universiti Utara Malaysia

**MASTER OF ARTS (SOCIOLOGY)
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
2020**

**KEBERKESANAN PROGRAM KEUSAHAWANAN DAN
TRANSFORMASI NELAYAN DI PULAU LANGKAWI, KEDAH**

ABDUL JABBAR BIN MOHAMAD YUSUFF (820943)

UUM
Universiti Utara Malaysia

**Tesis ini Dikemukan ke Ghazali Shafie Graduate School of
Government, bagi memenuhi syarat untuk Penganugerahan Ijazah
Sarjana
Universiti Utara Malaysia**

Kolej Undang-Undang, Kerajaan dan Pengajian Antarabangsa
(College of Law, Government and International Studies)
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA

PERAKUAN KERJA TESIS / DISERTASI
(Certification of thesis / dissertation)

Kami, yang bertandatangan, memperakukan bahawa
(We, the undersigned, certify that)

ABDUL JABBAR MOHAMAD YUSUFF (820943)

calon untuk Ijazah SARJANA
(candidate for the degree of)

telah mengemukakan tesis / disertasi yang bertajuk:
(has presented his/her thesis / dissertation of the following title):

KEBERKESANAN PROGRAM KEUSAHAWANAN DAN TRANSFORMASI NELAYAN DI PULAU LANGKAWI, KEDAH

seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit tesis / disertasi.
(as it appears on the title page and front cover of the thesis / dissertation).

Bahawa tesis/disertasi tersebut boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan, sebagaimana yang ditunjukkan oleh calon dalam ujian lisan yang diadakan pada **16 Jun 2019**

*That the said thesis/dissertation is acceptable in form and content and displays a satisfactory knowledge of the field of study as demonstrated by the candidate through an oral examination held on: **June 16, 2019***

Pengerusi Viva : **ASSOC. PROF. DR. AHMAD ZUBIR IBRAHIM**

Tandatangan
(Signature)

Pemeriksa Luar : **SR. DR. ASMALIA CHE AHMAD**

Tandatangan
(Signature)

Pemeriksa Dalam : **ASSOC. PROF. DR. AZLIZAN TALIB**

Tandatangan
(Signature)

Tarikh : **16 Jun 2019**
Date

Nama Pelajar : **ABDUL JABBAR MOHAMAD YUSUFF (820943)**
(Name of Student)

Tajuk Tesis : **KEBERKESANAN PROGRAM KEUSAHAWANAN DAN**
(Title of the Thesis) **TRANSFORMASI NELAYAN DI PULAU LANGKAWI, KEDAH**

Program Pengajian : **SARJANA**
(Programme of Study)

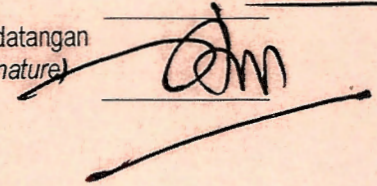
Penyelia Pertama : **ASSOC. PROF. SR. DR. MOHD**
(First Supervisor) **NAZARUDDIN YUSOFF @**
ABDUL RAHMAN

Tandatangan
(Signature)

Penyelia Kedua : **ZA'IM AHMAD**
(Second Supervisor)

Tandatangan
(Signature)

UUM
Universiti Utara Malaysia

KEBENARAN MENGGUNA

Dalam membentangkan tesis ini, bagi memenuhi syarat sepenuhnya untuk Ijazah Sarjana (Master) Universiti Utara Malaysia, saya bersetuju bahawa Perpustakaan Universiti boleh secara bebas membenarkan kepada sesiapa saja untuk memeriksa. Saya juga bersetuju bahawa penyelia saya atau jika ketiadaannya, Dekan Ghazali Shafie Graduate School of Government (GSGSG) diberikan kebenaran untuk membuat salinan tesis ini dalam sebarang bentuk, sama ada secara keseluruhannya atau sebahagiannya, bagi tujuan kesarjanaan. Adalah dimaklumkan bahawa sebarang penyalinan atau penerbitan atau kegunaan tesis ini sama ada sepenuhnya atau sebahagian daripadanya bagi tujuan keuntungan kewangan, tidak dibenarkan kecuali setelah mendapat kebenaran bertulis dari saya. Juga dimaklumkan bahawa pengiktirafan harus diberikan kepada saya dan Universiti Utara Malaysia dalam sebarang kegunaan kesarjanaan terhadap sebarang petikan daripada tesis saya.

Sebarang permohonan untuk menyalin atau mengguna mana-mana bahan dalam tesis ini, sama ada sepenuhnya atau sebahagiannya hendaklah dialamatkan kepada:

Dekan (Ghazali Shafie Graduate School of Government)
UUM Kolej Undang-undang, Kerajaan dan Pengajian Antarabangsa
Universiti Utara Malaysia
06010 UUM Sintok
Kedah Darul Aman

Abstrak

Komuniti nelayan pesisir pantai telah lama menjadi fokus kerajaan dalam memacu agenda transformasi ekonomi komuniti tersebut akibat faktor ketidakpastian perolehan pendapatan serta ketidakmampuan untuk menjana tahap ekonomi melebihi tahap keperluan sara diri mereka. Walaupun pelbagai program pembangunan nelayan telah dilaksanakan, didapati pelaksanaannya tidak memberi impak yang mampu mengubah kehidupan mereka. Kajian ini, mampu menjelaskan permasalahan yang dihadapi para nelayan di Pulau Langkawi yang menyertai Program Peningkatan Pendapatan Nelayan Zon A (ternakan sangkar laut). Kajian ini bertujuan mengenalpasti permasalahan yang dihadapi peserta program, menganalisis keberkesanan program serta menentukan tahap perubahan pendapatan peserta selepas menyertai program ini dan dijalankan menggunakan kaedah kuantitatif. Kajian ini telah memilih kesemua peserta program seramai 30 orang responden yang terdiri daripada nelayan yang telah menyertai program peningkatan pendapatan nelayan menggunakan kaedah persampelan berstrata. Kajian rintis dijalankan bagi memastikan tahap pemahaman responden terhadap soalan-soalan yang dikemukakan dalam borang soal selidik. Data bagi kajian ini diperolehi melalui proses temubual dan telah diuji melalui ujian deskriptif bagi melihat taburan demografi responden. Seterusnya analisis regresi linear digunakan dalam mengenalpasti pelbagai faktor yang mempengaruhi pemboleh ubah. Dapatan menunjukkan terdapat tiga pemboleh ubah (beri pendapatan; simpan hasil pendapatan; pembelian aset baru) didapati mempengaruhi perubahan ekonomi peserta selepas menyertai program, tujuh pemboleh ubah (bantuan input; modal pusingan; kualiti air; kurang kemahiran; hubungan peserta; motivasi; khidmat nasihat) didapati mempengaruhi pelaksanaan program dan empat pemboleh ubah (aktiviti ternakan; input ternakan mencukupi; tahap ekonomi; kesan program) didapati mempengaruhi keberkesanan program tersebut. Dapatan kajian menunjukkan bahawa komuniti nelayan harus bersedia dan perlu berusaha memajukan diri sendiri agar kehidupan mereka bertambah baik. Pihak kerajaan juga perlu memainkan peranan yang penting dalam membantu komuniti nelayan untuk meningkatkan pendapatan mereka. Oleh itu, penambahbaikan program yang lebih terancang dan terkawal perlu dicadangkan supaya setiap program yang dilaksanakan lebih berkesan dan memberi impak positif kepada golongan sasaran.

Kata Kunci: Nelayan, Pulau Langkawi, Keberkesanan, Pendapatan

Abstract

Malaysian government had long been focusing in driving the economic transformation agenda for coastal fishing community due to the uncertain income generation and the inability to improve their economic levels above their subsistence needs. Although various fisherman development programmes had been implemented, it was found that did not have the impact that could change their livelihood. This study was able to explain the problems faced by fishermen in Langkawi Island who had joined Zone A Fishermen's Income Increase Programme (cage culture farming). Therefore, the objectives of this study were to identify the problems faced by the participants joining this programme, to analyse the effectiveness of the programme, and to determine the changes in income generation of the participants. This study was done quantitatively and had involved a total of 30 respondents consisting the fishermen who had participated in the programme and sampled through stratified sampling. A pilot study has been carried out to make sure that the respondents understood the given questions well. The data was obtained through interview method and tested using descriptive test to get the demographic distribution of respondents. The findings show that there are three variables (income gained; savings; programme effects) which are found to affect the economic change of participants after participating in the programme, seven variables (input assistances; revolving capital; water quality; lack of skills; participant relationship; motivation; advisory services) are found to affect the implementation of the programme and four variables (aquaculture activities; adequate aquaculture input; economic level; programme affects) are found to affect the effectiveness of the fisherman's improvement programme. The findings of the study show that the fishing community should be prepared and need to strive to improve themselves so that their lives will improve. The government should also play an important role in helping the fishing community to increase their income. Therefore, the improvement of more planned and controlled programmes need to be suggested so that each of the programme will be more effective and gives a positive impact especially to the target group.

Keywords: Fisherman, Pulau Langkawi, Effectiveness, Income

PENGHARGAAN

Alhamdulillah. Segala puji bagi Allah, Tuhan sekalian alam atas segala taufiq, hidayah dan kudratNya dapat memberi saya kekuatan dalam menyelesaikan kajian ini dengan jayanya.

Saya ingin merakamkan ucapan jutaan terima kasih dan setinggi penghargaan khasnya buat Professor Madya Dr. Mohd Nazaruddin Bin Yusoff @ Abdul Rahman dan Dr. Za'im Bin Ahmad selaku penyelia pertama dan penyelia kedua saya di atas bimbingan, tunjuk ajar, nasihat dan kesabaran yang telah dicurahkan sehingga saya berjaya menyiapkan kajian saya ini. Ilmu pengetahuan dan pengalaman yang telah saya perolehi semasa dalam proses menyiapkan kajian ilmiah ini adalah amat berharga dan memberikan saya satu inspirasi untuk melangkah lebih jauh. Anda adalah wira dan guru yang akan dikenang sehingga akhir hayat saya.

Ketinggian penghargaan ini juga dilanjutkan kepada kedua ibubapa saya iaitu Tuan Haji Mohamad Yusuff Bin Abu Bakar dan Puan Hajjah Norizan Binti Salleh yang senantiasa memberikan kata-kata semangat dan memastikan anakanda mereka ini tidak alpa dan leka serta memberikan tahap fokus tertinggi sepanjang pengajian ini. Tidak dilupa juga kepada isteri saya yang tersayang Puan Nooraishah Binti Muda yang banyak berkorban masa dan tenaga serta kasih sayang bagi memastikan saya mampu bertahan sehingga ke akhirnya. Buat anakanda Aqeelah Jafni dan Aqeel Jazli, ayah sangat berterima kasih kerana mampu memahami keadaan ayah sebagai seorang pelajar dan senantiasa menyokong ayah sepanjang pengajian berlangsung.

Saya ingin melanjutkan penghargaan ini buat semua yang terlibat dalam membantu saya dalam menyiapkan kajian ini sama ada secara langsung mahupun tidak langsung khususnya pegawai-pegawai daripada Jabatan Perikanan Malaysia terutamanya YBhg. Dato' Munir Bin Hj. Mohd Nawi yang memberi peluang kepada saya bagi melanjutkan pelajaran saya semasa dalam perkhidmatan bersama Jabatan Perikanan Malaysia. Tidak dilupakan juga semua rakan seperjuangan Syamil, Abang John, Kak Prema, Lela, Khai, Dewi serta rakan-rakan yang lain kerana sering menghulurkan bantuan sehingga saya mampu menyiapkan kajian ini.

Saya memohon doa kepada Allah SWT agar melimpahkan segala rahmat dan kasih sayang-Nya kepada semua. Semoga kita semua senantiasa dibawah lindungan Allah Rabbul Jalil. Segala yang dilalui akan saya dikenang hingga akhir hayat. InsyaAllah.

Sekian, Wassalam

Isi Kandungan

KEBENARAN MENGGUNA.....	i
Abstrak	iv
<i>Abstract</i>	v
PENGHARGAAN	vi
Isi Kandungan	vii
Senarai Rajah	xi
Senarai Singkatan.....	xii
BAB SATU	1
PENDAHULUAN	1
1.1 Pengenalan	1
1.2 Sumbangan Sektor Perikanan	1
1.3 Akuakultur di Malaysia	3
1.4 Penyataan Masalah	6
1.5 Persoalan Kajian	11
1.6 Objektif Kajian	11
1.7 Hipotesis	11
1.8 Kepentingan Kajian	12
1.9 Skop Kajian	14
1.10 Definisi Konsep	14
1.10.1 Nelayan Pesisir Pantai	15
1.10.3 Jabatan Perikanan Malaysia (DOF)	16
1.10.4 Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM)	17
1.10.5 Persatuan Nelayan	18
1.11 Kesimpulan	19
BAB DUA	20

ULASAN KARYA	20
2.1 Pengenalan	20
2.2 Teori	20
2.2.1 Teori Motivasi Pencapaian (David McClelland, 1960)	20
2.2.2 Teori Dualisme Sosiologi (Julius Herman Boeke, 1953)	23
2.3 Kerangka Kajian	25
2.4 Kategori Nelayan	25
2.5 Konsep Nelayan dan Keusahawanan	29
2.6 Keberkesanan Program Komuniti Nelayan	32
2.7 Kesimpulan	47
BAB TIGA	48
KAEDAH KAJIAN	48
3.1 Pengenalan	48
3.2 Populasi dan Persampelan	48
3.3 Instrumen Kajian	51
3.4 Kajian Rintis	51
3.5 Analisis Data	53
3.5.1 Ujian Deskriptif	53
3.5.2 Analisis Regresi Linear	53
3.6 Rumusan Bab	56
BAB EMPAT	57
DAPATAN KAJIAN	57
4.1 Pengenalan	57
4.2 Analisis Deskriptif	57
4.2.1 Demografi	57
4.2.2 Analisis Jadual Silang (<i>Cross Tabulation</i>)	61

4.2.3 Ujian Normaliti	63
4.3 Pelaksanaan Program	64
4.4 Keberkesanan Program Peningkatan Pendapatan Nelayan	65
4.5 Perubahan Ekonomi Peserta	66
4.6 Rumusan Bab	67
BAB LIMA	68
KESIMPULAN, IMPLIKASI DASAR DAN CADANGAN	68
5.1 Pengenalan	68
5.2 Rumusan Dapatan	68
5.3 Implikasi Dasar dan Cadangan	71
5.4 Kajian akan Datang	74
5.5 Rumusan Bab	75
BIBLIOGRAFI	76
Lampiran	81
Lampiran 1 (Soal Selidik).....	81
Lampiran 2 (Output)	87

Senarai Jadual

Jadual 1.1	Pencapaian dan Unjuran Pengeluaran Perikanan 2011 hingga 2020	3
Jadual 1.4	Unjuran Pendapatan Nelayan Pesisir Pantai Tahun 2014 hingga 2018.....	7
Jadual 3.1	Maklumat Ringkas Program	50
Jadual 3.2	Struktur Ringkas Soal Selidik	51
Jadual 3.3	Kategori Nilai Alpha (Kebolehpercayaan)	52
Jadual 3.4	Nilai kebolehpercayaan	52
Jadual 3.5	Nilai kebolehpercayaan (Item)	52
Jadual 3.6	Definisi Pemboleh Ubah Pelaksanaan Program	55
Jadual 3.7	Definisi Pemboleh Ubah Keberkesanan Program	55
Jadual 3.8	Definisi Pemboleh Ubah Perubahan Ekonomi.....	56
Jadual 4.1	Demografi Responden	59
Jadual 4.2	Nilai Mean, S.D, Minimum dan Maksimum bagi Demografi	60
Jadual 4.3	Nilai Mean, S.D, Minimum dan Maksimum bagi Pelaksanaan Program ...	60
Jadual 4.4	Nilai Mean, S.D, Minimum dan Maksimum bagi Keberkesanan Program...	60
Jadual 4.5	Nilai Mean, S.D, Minimum dan Maksimum bagi Perubahan Ekonomi Peserta	60
Jadual 4.6	Analisis Jadual Silang Perubahan Pendapatan dengan Umur	61
Jadual 4.7	Analisis Jadual Silang Perubahan Pendapatan dengan Pendidikan	62
Jadual 4.8	Analisis Jadual Silang Perubahan Pendapatan dengan Pendapatan	63
Jadual 4.9	Ujian Normaliti bagi Demografi	63
Jadual 4.10	Ujian Normaliti bagi Pelaksanaan Program	64
Jadual 4.11	Ujian Normaliti bagi Keberkesanan Program	64
Jadual 4.12	Ujian Normaliti bagi Perubahan Ekonomi Peserta	64
Jadual 4.13	Analisis Regresi bagi Pelaksanaan Program	65
Jadual 4.14	Analisis Regresi bagi Keberkesanan Program	66
Jadual 4.15	Analisis Regresi bagi Perubahan Ekonomi	67

Senarai Rajah

Rajah 2.1: Rangka Kerja Kajian	25
Rajah 2.2: Pengezonan Perairan Perikanan Malaysia	28
Rajah 3.1: Rekabentuk Persampelan Berstrata	50
Rajah 5.1: Cadangan bagi Meningkatkan Keberkesanan Program	72

Senarai Singkatan

DOF	Jabatan Perikanan Malaysia
tm	tan metrik
DAN	Dasar Agro Makanan
HDPE	<i>high density polyethylene</i>
DEB	Dasar Ekonomi Baru
MEB	Model Ekonomi Baru
LKIM	Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia
nACH	keperluan untuk kejayaan pencapaian
nPOW	keperluan untuk kuasa
nAFF	keperluan untuk perhubungan
nAVO	keperluan untuk mengelak
b.n	batu nautika
SPSS	<i>Statistical Package for Social Science</i>
DPN	Dasar Pembangunan Nasional
DPN	Dasar Pertanian Negara
KDNK	Keluaran Dalam Negara Kasar
PEMP	Program Pemberdayaan Ekonomi Masyarakat Pesisir
SLA	<i>Sustainable Livelihoods Approach</i>
TEKUN	Tabung Ekonomi Kumpulan Usaha Niaga
AIM	Amanah Ikhtiar Malaysia
YPU	Yayasan Pembangunan Usahawan
UPEN	Unit Perancang Ekonomi Negeri
KEMAS	Jabatan Kemajuan Masyarakat
MARA	Majlis Amanah Rakyat

Senarai Lampiran

Lampiran 1 Soal Selidik	81
Lampiran 2 Output	86

UUM

Universiti Utara Malaysia

BAB SATU

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Setiap kali pembentangan bajet tahunan kerajaan Malaysia, pasti komuniti nelayan akan mendapat perhatian daripada kerajaan. Ini telah menimbulkan persoalan yang menarik untuk dikaji dimana komuniti nelayan dilihat oleh pihak kerajaan sebagai salah satu komuniti di Malaysia yang perlu dibantu dan memerlukan perhatian yang khusus daripada kerajaan. Pelbagai bentuk program pembangunan, bantuan kewangan dan kemudahan infrastruktur disediakan oleh pihak kerajaan bagi tujuan membantu komuniti ini. Akan tetapi kelihatan usaha kerajaan yang telah dilakukan kurang memberi impak terhadap ekonomi komuniti nelayan tersebut. Ini menjadikan ia lebih menarik untuk diteroka lebih mendalam isu dan masalah berkaitan komuniti nelayan. Kajian ini memberi tumpuan kepada program bantuan yang telah disalurkan kepada komuniti nelayan iaitu program peningkatan pendapatan nelayan (sangkar laut) yang telah dilaksanakan di Pulau Langkawi, Kedah.

1.2 Sumbangan Sektor Perikanan

Sektor perikanan merupakan satu sub-sektor yang kecil dalam kepelbagaian sektor ekonomi negara. Walaupun sektor ini sub-sektor yang kecil dalam ekonomi Malaysia akan tetapi peranan sektor ini dalam membekalkan sumber makanan (ikan), memberi peluang pekerjaan dan pendapatan bagi penduduk tempatan yang tinggal di pesisir pantai tidak dapat dipertikaikan. Sektor ini juga turut berperanan

BIBLIOGRAFI

- Ab Aziz Yusof & Zakaria Yusof. (2004). *Prinsip keusahawanan*. Kuala Lumpur: Pearson Malaysia Sdn. Bhd.
- Abdul Malik Ismail, Chamhuri Siwar, Basri Abdul Talib & Nik Hashim Mustapa. (1996). *Kemiskinan nelayan di kawasan pembangunan nelayan, Pantai Timur Semenanjung Malaysia*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ahmad Zubir Ibrahim & Abd. Rahim Anuar. (2016). *Penentu keterlibatan nelayan pesisir pantai dalam aktiviti bukan pertanian di Kuala Kedah, Kedah*. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space*, 12 (14).
- Alhabsi, M. S. & Mustapha, N. H. N. (2011). Fisheries sustainability in Oman. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 2 (7), 35-47.
- Allison, E. H. & Ellis, F. (2001). The livelihoods approach and management of small-scale fishers. *Marine Policy*, 25, 377-388.
- Asnarulkhadi Abu Samah & Aref, F. (2011). The theoretical and conceptual framework and application of community empowerment and participation in processes of community development in Malaysia. *Journal of American Science*, 7 (2), 186-195.
- Azlina Aziz. (2006). *Faktor penentu hasil tangkapan nelayan pinggir pantai di Kuala Kedah* (PhD Tesis). Universiti Utara Malaysia.
- Bailey, M., Bush, S., Oosterveer, P & Larastiti, L. (2015). Fishers, fair trade and finding middleman ground. *Fisheries Research*, 43(12), 10.
- Barjoiyai Bardai. (2000). *Keusahawanan dan perniagaan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Boeke, J. H. (1953). *Three forms of disintegration in dual societies*. Leiden University.
- Chua Yan Piaw. (2012). *Kaedah dan statistik penyelidikan: Kaedah penyelidikan*. Malaysia: McGraw-Hill.
- Dahalan Dzuhaulmi., Turiman Suandi, Mohamad Rezal Hamzah, Jegak Uli, Jamilah Othman, Nobaya Ahmad & Nor Azliza. (2012). Komuniti nelayan Muslim: Analisis kepentingan dari sudut kehidupan beragama. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space*, 8(3), 43-51.
- Dara Aisyah Ali Puteh & Ibrahim Mamat. (2015). Analisis keperluan untuk penentuan bantuan program pembangunan keluarga miskin dan miskin tegar: Kajian kes di Teluk Ketapang, Kuala Terengganu, Terengganu, Malaysia. *Journal of Human Development and Communication*, 4, 75-94.

- Dara Aisyah Ali Puteh & Nor Hayati Sa'at (2014). *Keberkesanan bantuan kerajaan untuk meningkatkan taraf sosioekonomi komuniti nelayan: Kajian kes nelayan muara Pantai Timur*. Universiti Malaysia Terengganu.
- Dara Aisyah Ali Puteh. (2012). *Pembangunan komuniti nelayan dan sumber perikanan*. Penerbit Universiti Malaysia Terengganu.
- Dara Aisyah, Katiman Rostam, Abdul Hair Awang & Ambar Teguh Sulistiyani. (2009). Pemberdayaan ekonomi masyarakat pesisir (PEMP): Suatu kajian di Kecamatan Cilincing, Jakarta Utara.Indonesia. *Jurnal Kebijakan dan Administrasi Publik*, 13 (2), 177-192.
- Dara Aisyah, Khatijah Omar & Noor Fadhiha Mokhtar (2014). *Social welfare development program among coastal community (SPKMP) in Kuala Terengganu: A preliminary assessment on the performance of the program*.Universiti Malaysia Terengganu.
- Firth R. (1990). *Nelayan Melayu: Ekonomi tani mereka*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hapke, H. M. (2012). Capturing the complexities of globalization in fisheries: Gendered divisions of labour and divisions of labour and difference. *The Journal of the Asian Fisheries Society*, 25(SI), 75-92.
- Haslina Hashim dan Regina Garai Abdullah. (2009). Penglibatan komuniti dalam program pembangunan luar bandar: Kajian kes di pusat pembangunan Desa Gedong, Sarawak. *Jurnal Akademika*, 77, 41-67.
- Hedayat Allah Nikkhah & Ma'rof Redzuan. (2009). Participation as a medium of empowerment in community development. *European Journal of Social Sciences*, 11 (1), 170-176.
- Hernández & Kempton. (2003). Changes in fisheries management in Mexico: Effects of increasing scientific input and public participation. *Oce. Coast. Mgnt.*46, 507–526.
- Ibrahim Mamat & Nor Hayati Sa'at (2007). *Budaya dan perubahan sosiobudaya komuniti. Dalam ekspedisi komuniti nelayan Kuala Besut: Isu dan Perspektif Penyelidikan*. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Malaysia Terengganu.
- Ibrahim Mamat, Aslina Nasir & Wan Mohd Zaifurin Wan Nawang. (2016). Projek keusahawanan sosial dapat memenuhi keperluan penduduk miskin dan miskin tegar. *International Journal of Business and Technopreneurship*, 6 (10), 147-165.
- Idris Osman. (2004). *Tahap motivasi dan pencapaian usahawanan: Satu kajian kes ke atas usahawan kecil melayu MARA, Melaka* (PhD Tesis). Universiti Teknologi Malaysia.

- Ishak Shari. (1990). *Ekonomi nelayan. pengumpul modal, perubahan teknologi dan pembezaan ekonomi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka & Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Jabatan Perikanan Malaysia (2018). Jabatan Perikanan Malaysia. Dicapai pada Mei 29, 2018 daripada <https://www.dof.gov.my/index.php/pages/view/322>.
- Jalilah Md. Shah & Nor Hafizah Hj. Selamat. (2015). *Strategi kelangsungan aktiviti perikanan nelayan bandar di Pulau Gaya, Kota Kinabalu, Sabah*. *International Journal of Environment, Society and Space*, 3 (2), 22-31.
- Kurniawan Agung.(2005). *Transformasi pelayanan publik*. Yogyakarta: Pembaharuan.
- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (2020). Laporan Risikan Pasaran Tahunan LKIM Tahun 2014. Dicapai pada September 15, 2020 daripada <https://www.lkim.gov.my/laporan-risikan-pasaran-tahunan/2014>
- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (2020). Laporan Risikan Pasaran Tahunan LKIM Tahun 2015. Dicapai pada September 15, 2020 daripada <https://www.lkim.gov.my/laporan-risikan-pasaran-tahunan/2015>
- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (2020). Laporan Risikan Pasaran Tahunan LKIM Tahun 2016. Dicapai pada September 15, 2020 daripada <https://www.lkim.gov.my/laporan-risikan-pasaran-tahunan/2016>
- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (2020). Laporan Risikan Pasaran Tahunan LKIM Tahun 2017. Dicapai pada September 15, 2020 daripada <https://www.lkim.gov.my/laporan-risikan-pasaran-tahunan/2017>
- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (2020). Laporan Risikan Pasaran Tahunan LKIM Tahun 2018. Dicapai pada September 15, 2020 daripada <https://www.lkim.gov.my/laporan-risikan-pasaran-tahunan/2018>
- Madron. (1995). *Performance improvement in public services*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Maguire, M. & Delahunt, B. (2017). Patron, clients and policies: Patterns of democratic accountability and political competition. *Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 8(3), 1-10.
- Martin, L. L. & Kettner, P. M. (1996). *Measuring the performance of human service programs*. California: Sage Publications International.
- McClelland, C. A. (1960). The function of theory in international relations. *Journal of Conflict Resolution*, 4 (3), 303-336. doi: [10.1177/002200276000400304](https://doi.org/10.1177/002200276000400304).
- Mohammad Raduan Mohd Ariff , Muhammad Sharir & Zarina Aziz. (2007). Masalah nelayan tradisional di Semenanjung Malaysia: Penyelesaian tanpa kesudahan. *Jati*, 12, 247-258.

- Mohammad Raduan Mohd Ariff, Mohammad Sharir, Ismail Ali, Mazlan Majid & Hanafi Hussin. (2011). Perkembangan perusahaan perikanan di Semenanjung Malaysia: Isu dan persoalan. *Journal of Southeast Asian Studies*, 16, 265-299.
- Mohd Shaladdin Muda, Wan Abdul Aziz Wan Mohd Amin & Nik Wan Omar. (2017). Analisis kesejahteraan hidup nelayan pesisir. *Jurnal Kemanusiaan*, 4(2).
- Mohd. Fariddudin Othman. (2018). *Manual pengeluaran benih ikan tilapia merah*. Kuala Lumpur: Jabatan Perikanan Malaysia.
- Mohd. Nazaruddin Yusoff, Azlizan Talib & Rohana Yusof. (2016). *Kajian kualiti hidup masyarakat nelayan pesisir pantai negeri Kedah*. *Journal of Advanced Research in Social and Behavioural Sciences*, 9 (3), 21-35.
- Mulder, P. (2015). *McClelland motivation theory*. Dicapai pada Ogos 2, 2018 daripada <https://www.toolshero.com/psychology/theories-of-motivation/mcclelland-motivation-theory/>.
- Murphy, K. R. & Cleveland, J. (1995). *Understanding performance appraisal social, organizational, and goal-based perspectives*. Cleveland: Sage Publications International.
- Nik Fuad Nik Mohd Kamil, Mohd Shaladdin Muda & Muhammad Najib Suhaimi. (2007). *Ekspedisi komuniti nelayan Kuala Besut: Isu dan perspektif penyelidikan*. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Malaysia Terengganu.
- Nor Hayati Sa'at dan Roslina Ismail. (2013). *Wacana pembangunan komuniti nelayan pesisir pantai di Pantai Timur*. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Malaysia Terengganu.
- Norfatiha Othman & Nor Hayati. (2018). Juragan laut dalam industri perikanan di Kelantan Terengganu: Nota Penyelidikan. *Southeast Asian Social Science Review*, 3(1), 163-179.
- Norfatiha Othman, Abdul Rahman Abdul Latip & Nor Hayati Sa'at. (2019). Fasa peralihan nelayan laut dalam serta kesan ke atas ekonomi, sosiobudaya dan persekitaran. *Akademika*, 89(2), 169-185. doi: <https://doi.org/10.17576/akad-2019-8902-13>.
- Perry. (1989). *Handbook of public administration*. San Francisco: Prentice Hall.
- Pollitt, C. (2002). *The new public management in international perspectives: An analysis of impacts and effects*. Routledge: The New Public Management Current Trends and Future Prospects.
- Rice, M. & Arekere, D. M. (2005). *Workforce diversity initiatives and best practices in business and governmental organizations: Developments, approaches, and issues*. Armonk: New York. ME. Sharpe.

- Rummler, G. A. & Brache, A. P. (1995). *Improving performance: How to manage the white space in the organization Chart*. New York: Wiley, John & Sons, Inc.
- Saheb, B. Z. & Nobaya Ahmad. (2010). Participation and community development. *Current Research Journal of Social Sciences*, 2 (1), 13-14.
- Salagrama, V. (2006). *Trends in poverty and livelihoods in coastal fishing communities of Orissa State, India*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Shafritz, J. & Russell, E. (1997). *Introduction public administration*. New York: Longman.
- Sudarmono, Junaenah Sulehan & Noor Rahamah. (2012). Globalisasi industri perikanan: Dampak terhadap komuniti nelayan lokal di pesisiran pantai Kota Makassar, Indonesia. *Geografia-Malaysia Journal of Society and Space*, 8(7), 173-182.
- Swanson, R. A. & Holton, E. F. (2005). *Research in organizations: Foundations and methods of inquiry*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Swanson, R. A. (2007). *Analysis for improving performance: Tools for diagnosing organizations and documenting workplace expertise*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Thuaibah Abu Bakar, Azilah Md Ali, Rozeyta Omar, Hishamuddin Md Som & Nooriwan Muktar (2007). *Women's involvement in entrepreneurship in Johor: A study about critical factors in achievement and failure in handling business* (Project report). Universiti Teknologi Malaysia.
- Turiman. (2012). Komuniti nelayan Muslim: Analisis kepentingan dari sudut kehidupan beragama. *Malaysia Journal of Society and Space*, 8 (3), (43 - 51).
- Walters, C. & Martell, S. (2004). *Fisheries ecology and management*. New Jersey: Princeton University Press.
- Wan Hashim. (1980). *Komuniti nelayan di Pangkor: Beberapa aspek ekonomi dan sosial*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka & Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Wan Mohd Zaifurin Wan Nawang @ Wan Ahmad, Ibrahim Mamat & Abdul Majid Mohd Isa. (2009). Faktor peramal minat belia untuk menjadi nelayan: Satu kajian di Mukim Kuala Besut, Terengganu. *Jurnal Teknologi*, 50, 29–52.
- Zainal Abidin Said. (2006). *Kebijakan publik*. Jakarta: DN Pranowo.

Lampiran

Lampiran 1 (Soal Selidik)

Kolej Undang-Undang, Kerajaan dan Pengajian Antarabangsa (COLGIS)
Pusat Pengajian Kerajaan (SOG)

TAJUK KAJIAN:

**KEBERKESANAN PROGRAM PENINGKATAN
PENDAPATAN NELAYAN DI PULAU LANGKAWI,
KEDAH**

Assalamualaikum w.b.t dan salam sejahtera

Saya adalah pelajar jurusan Sarjana Sastera (Sains Sosial) di Universiti Utara Malaysia iaitu salah satu jurusan di bawah Kolej Undang-Undang, Kerajaan dan Pengajian Antarabangsa (COLGIS) telah menyediakan satu set borang soal selidik yang bertajuk keberkesanan program peningkatan pendapatan nelayan di Pulau Langkawi, Kedah . Kajian ini adalah bertujuan untuk mendapatkan maklumat berkaitan dengan keberkesanan program peningkatan pendapatan nelayan yang telah dijalankan oleh kerajaan. Segala maklum balas adalah penting bagi saya untuk menyiapkan kajian saya. Untuk pengetahuan, kajian ini adalah salah satu syarat yang perlu saya sempurnakan sebelum saya bergraduasi. Oleh itu, saya memohon kerjasama dan jasa baik pihak tuan/puan/cik untuk menjawab borang soal selidik ini. Semua maklumat yang diberikan adalah dianggap sulit dan hanya untuk tujuan akademik semata-mata.

Kerjasama dan perhatian daripada pihak tuan/puan/cik amat saya hargai.
Sekian, terima kasih

Penyelidik,

.....
Abdul Jabbar Bin Mohamad Yusuff
820943
Pelajar jurusan Sarjana Sastera (Sains Sosial), UUM

Tandakan (√) pada ruang yang berkenaan.

A. PROFIL RESPONDEN

1. Umur :

☐	18 - 25
☐	26 - 30
☐	31 - 35
☐	36 - 40
☐	Lebih 41 tahun

2. Jantina :

☐	Lelaki
☐	Perempuan

3. Tempat Asal :

☐	Penduduk asal Langkawi
☐	Daerah lain di Kedah, nyatakan
☐	Negeri lain, nyatakan

4. Bangsa :

☐	Melayu
☐	Cina
☐	India
☐	Lain-lain, nyatakan

5. Taraf Pendidikan :

☐	Sekolah Rendah
☐	SRP/ PMR/ LCE
☐	SPM/ MCE
☐	Sijil/ Diploma
☐	Ijazah

6. Taraf Perkahwinan :

☐	Bujang
☐	Berkahwin
☐	Duda/ Janda

7. Pekerjaan Sebelum Program :

☐	Kerajaan
☐	Swasta
☐	Bekerja sendiri
☐	Pesara
☐	Nelayan
☐	Tidak bekerja
☐	Lain-lain,nyatakan

8. Tempat kerja :

9. Kemahiran/ pengalaman yang dimiliki :

☐	Bertani/ berkebun
☐	Menternak haiwan/ikan
☐	Berniaga
☐	Bertukang
☐	Menangkap ikan
☐	Lain-lain, nyatakan

10. Pendapatan Sebelum Program :

☐	RM 0 hingga RM1000
☐	RM 1001 hingga RM 2000
☐	RM2001 hingga RM 3000
☐	RM 3001 hingga RM 4000
☐	RM 4001 hingga RM 5000
☐	> RM 5000

11. Pendapatan Selepas Program :

☐	RM 0 hingga RM1000
☐	RM 1001 hingga RM 2000
☐	RM2001 hingga RM 3000
☐	RM 3001 hingga RM 4000
☐	RM 4001 hingga RM 5000
☐	> RM 5000

12. Pemilikan Kenderaan

☐	Motosikal
☐	Kereta
☐	Lori
☐	Bot / Sampan
☐	Lain-lain _____
☐	Tiada

13. Pemilikan Rumah

☐	Sendiri
☐	Sewa
☐	Menumpang keluarga
☐	Tiada

B. PERLAKSANAAN PROGRAM

Sila tandakan (✓) pada pilihan jawapan anda

(1) Sangat Tidak Setuju (2) Tidak Setuju (3) Tidak Pasti (4) Setuju (5) Sangat Setuju

1.	Bantuan input ternakan yang disediakan tidak mencukupi / kurang sesuai.	1	2	3	4	5
2.	Saya mempunyai masalah modal pusingan.	1	2	3	4	5
3.	Kualiti air di lokasi bermasalah / kurang sesuai.	1	2	3	4	5
4.	Saya masih kurang mahir dalam menjalankan aktiviti ternakan ikan marin.	1	2	3	4	5
5.	Saya tidak mempunyai masalah hubungan dengan peserta lain.	1	2	3	4	5
6.	Saya mempunyai motivasi yang tinggi untuk menjayakan program ini.	1	2	3	4	5
7.	Pihak kerajaan tidak memberikan khidmat nasihat dan sokongan yang sepatutnya.	1	2	3	4	5

C. KEBERKESANAN PROGRAM

Sila tandakan (√) pada pilihan jawapan anda

(1) Sangat Tidak Setuju (2) Tidak Setuju (3) Tidak Pasti (4) Setuju (5) Sangat Setuju

1. Saya pernah menjalankan aktiviti penternakan ikan marin sebelum menyertai program ini. 1 2 3 4 5
2. Saya telah mendapat latihan berkaitan ternakan yang mencukupi untuk menyertai program ini. 1 2 3 4 5
3. Pihak kerajaan juga telah menyediakan bantuan input ternakan yang mencukupi bagi saya menjalankan aktiiti ternakan. 1 2 3 4 5
4. Saya juga turut mengeluarkan modal pusingan bagi program ini. 1 2 3 4 5
5. Program ini berkesan dalam meningkatkan tahap ekonomi saya. 1 2 3 4 5
6. Program ini sangat berkesan dan perlu diperluaskan serta ditawarkan kepada peserta-peserta baru. 1 2 3 4 5

D. PERUBAHAN EKONOMI PESERTA

Sila tandakan (√) pada pilihan jawapan anda

(1) Sangat Tidak Setuju (2) Tidak Setuju (3) Tidak Pasti (4) Setuju (5) Sangat Setuju

1.	Program ini telah memberikan pendapatan kepada saya.	1	2	3	4	5
2.	Saya memperoleh pendapatan yang sangat memuaskan daripada program ini.	1	2	3	4	5
3.	Saya mampu membuat simpanan daripada hasil pendapatan program ini.	1	2	3	4	5
4.	Saya dapat membeli aset baru daripada hasil pendapatan program.	1	2	3	4	5
5.	Program ini telah membantu saya keluar daripada masalah pendapatan yang rendah.	1	2	3	4	5
6.	Program ini mempunyai potensi yang tinggi dalam menjana pendapatan yang lumayan kepada para peserta.	1	2	3	4	5

Maklumat Tambahan

**SOAL SELIDIK TAMAT
TERIMA KASIH DI ATAS KERJASAMA ANDA**

Lampiran 2 (Output)

umur

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	< 20 tahun	4	13.3	13.3	13.3
	26-30 tahun	11	36.7	36.7	50.0
	31-35 tahun	15	50.0	50.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

taraf

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	bujang	26	86.7	86.7	86.7
	kahwin	4	13.3	13.3	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Pendidikan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	srp/pmr/lce	4	13.3	13.3	13.3
	spm/mce	7	23.3	23.3	36.7
	sijil/diploma	12	40.0	40.0	76.7
	ijazah	7	23.3	23.3	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

pendapatan sebelum

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid < RM1000	19	63.3	63.3	63.3
RM1000 - RM2000	7	23.3	23.3	86.7
RM4001 - RM5000	4	13.3	13.3	100.0
Total	30	100.0	100.0	

pendapatan selepas

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid < RM1000	7	23.3	23.3	23.3
RM1000 - RM2000	12	40.0	40.0	63.3
RM2001 - RM3000	11	36.7	36.7	100.0
Total	30	100.0	100.0	

Objektif 1 (Perubahan Ekonomi)

Variables Entered/Removed^b

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.740 ^a	.548	.430	.383

a. Predictors: (Constant), potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.092	6	.682	4.647	.003 ^a
	Residual	3.375	23	.147		
	Total	7.467	29			

a. Predictors: (Constant), potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	4.250	.820		5.182	.000
	beri	-.750	.271	-.724	-2.769	.011
	puas	-.375	.358	-.375	-1.047	.306
	simpan	1.000	.383	.945	2.611	.016
	aset	-1.750	.414	-1.052	-4.230	.000
	masalah	-8.980E-16	.293	.000	.000	1.000
	potensi	.375	.235	.332	1.599	.124

a. Dependent Variable: perubahan Y

Objektif 2 (Pelaksanaan Program)**Variables Entered/Removed^b**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.836 ^a	.699	.603	.320

a. Predictors: (Constant), khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5.217	7	.745	7.287	.000 ^a
	Residual	2.250	22	.102		
	Total	7.467	29			

a. Predictors: (Constant), khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	13.000	2.384		5.452	.000
	bantuan	-2.500	.413	-1.503	-6.055	.000
	modal	-.750	.226	-.636	-3.317	.003
	air	-1.000	.226	-.681	-4.422	.000
	mahir	-.750	.226	-.709	-3.317	.003
	hubungan	-.750	.226	-.736	-3.317	.003
	motivasi	.750	.226	.724	3.317	.003
	khidmat	2.250	.402	1.804	5.591	.000

a. Dependent Variable: perubahan Y

Objektif 3 (Keberkesanan Program)

Variables Entered/Removed^b

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted Square	R Std. Error of the Estimate
1	.816 ^a	.666	.566	.335

a. Predictors: (Constant), berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.491	6	.748	6.653	.001 ^a
	Residual	2.250	20	.112		
	Total	6.741	26			

a. Predictors: (Constant), berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3.172	.883		3.593	.002
	aktiviti	.523	.133	1.890	3.921	.001
	latihan	.125	.092	.369	1.356	.190
	input	-.359	.087	-.725	-4.121	.001
	modal pusingan	-.469	.184	-1.572	-2.545	.019
	ekonomi	-.656	.199	-.876	-3.296	.004
	program	.445	.178	.594	2.499	.021

a. Dependent Variable: perubahan Y

Deskriptif (Demografi)**Statistics**

		umur	taraf	pendidikan	pendapatan sebelum	pendapatan selepas
N	Valid	30	30	30	30	30
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		2.37	1.13	3.73	1.77	2.13
Median		2.50	1.00	4.00	1.00	2.00
Std. Deviation		.718	.346	.980	1.357	.776
Minimum		1	1	2	1	1
Maximum		3	2	5	5	3

Deskriptif (Perubahan Ekonomi)**Statistics**

		beri	Puas	simpan	aset	masalah	potensi
N	Valid	30	30	30	30	30	30
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		1.37	1.53	1.67	1.90	1.80	1.27
Median		1.00	2.00	2.00	2.00	2.00	1.00
Std. Deviation		.490	.507	.479	.305	.407	.450
Minimum		1	1	1	1	1	1
Maximum		2	2	2	2	2	2

Deskriptif (Pelaksanaan Program)

Statistics

		bantuan	modal	air	mahir	hubungan	motivasi	khidmat
N	Valid	30	30	30	30	30	30	30
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		4.10	4.23	4.13	4.33	4.60	4.37	4.20
Median		4.00	4.00	4.00	4.00	5.00	4.00	4.00
Std. Deviation		.305	.430	.346	.479	.498	.490	.407
Minimum		4	4	4	4	4	4	4
Maximum		5	5	5	5	5	5	5

Deskriptif (Keberkesanan Program)

Statistics

		aktiviti	latihan	input	modal pusingan	ekonomi	program
N	Valid	30	30	30	30	30	27
	Missing	0	0	0	0	0	3
Mean		3.17	4.10	4.23	2.73	4.40	4.33
Median		3.00	4.50	4.00	2.00	4.50	4.00
Std. Deviation		1.763	1.423	1.006	1.721	.675	.679
Minimum		1	2	3	1	3	3
Maximum		6	6	6	6	5	5

umur * perubahan Y Crosstabulation

			perubahan Y		Total
			tidak meningkat	meningkat	
umur	< 20 tahun	Count	3	1	4
		% within umur	75.0%	25.0%	100.0%
		% within perubahan Y	18.8%	7.1%	13.3%
26-30 tahun	Count	Count	10	1	11
		% within umur	90.9%	9.1%	100.0%
		% within perubahan Y	62.5%	7.1%	36.7%
31-35 tahun	Count	Count	3	12	15
		% within umur	20.0%	80.0%	100.0%
		% within perubahan Y	18.8%	85.7%	50.0%
Total	Count	Count	16	14	30
		% within umur	53.3%	46.7%	100.0%
		% within perubahan Y	100.0%	100.0%	100.0%

pendidikan * perubahan Y Crosstabulation

			perubahan Y		Total
			tidak meningkat	meningkat	
pendidikan	srp/pmr/lce	Count	3	1	4
		% within pendidikan	75.0%	25.0%	100.0%
		% within perubahan Y	18.8%	7.1%	13.3%
spm/mce	Count	Count	0	7	7
		% within pendidikan	.0%	100.0%	100.0%
		% within perubahan Y	.0%	50.0%	23.3%
sijil/diploma	Count	Count	7	5	12
		% within pendidikan	58.3%	41.7%	100.0%
		% within perubahan Y	43.8%	35.7%	40.0%
ijazah	Count	Count	6	1	7
		% within pendidikan	85.7%	14.3%	100.0%
		% within perubahan Y	37.5%	7.1%	23.3%
Total	Count	Count	16	14	30
		% within pendidikan	53.3%	46.7%	100.0%

pendidikan * perubahan Y Crosstabulation

			perubahan Y		Total
			tidak meningkat	meningkat	
pendidikan	srp/pmr/lce	Count	3	1	4
		% within pendidikan	75.0%	25.0%	100.0%
		% within perubahan Y	18.8%	7.1%	13.3%
	spm/mce	Count	0	7	7
		% within pendidikan	.0%	100.0%	100.0%
		% within perubahan Y	.0%	50.0%	23.3%
	sijil/diploma	Count	7	5	12
		% within pendidikan	58.3%	41.7%	100.0%
		% within perubahan Y	43.8%	35.7%	40.0%
	ijazah	Count	6	1	7
		% within pendidikan	85.7%	14.3%	100.0%
		% within perubahan Y	37.5%	7.1%	23.3%
Total		Count	16	14	30
		% within pendidikan	53.3%	46.7%	100.0%
		% within perubahan Y	100.0%	100.0%	100.0%

Universiti Utara Malaysia

Ujian Normaliti (Demografi)

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
umur	.311	30	.000	.760	30	.000
taraf	.517	30	.000	.404	30	.000
pendidikan	.241	30	.000	.872	30	.002
pendapatan sebelum	.347	30	.000	.591	30	.000
pendapatan selepas	.235	30	.000	.803	30	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Ujian Normaliti (Perubahan Ekonomi Peserta)

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
beri	.406	30	.000	.612	30	.000
puas	.354	30	.000	.637	30	.000
simpan	.423	30	.000	.597	30	.000
aset	.528	30	.000	.347	30	.000
masalah	.488	30	.000	.492	30	.000
potensi	.457	30	.000	.554	30	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Ujian Normaliti (Pelaksanaan Program)

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
bantuan	.528	30	.000	.347	30	.000
modal	.473	30	.000	.526	30	.000
air	.517	30	.000	.404	30	.000
mahir	.423	30	.000	.597	30	.000
hubungan	.389	30	.000	.624	30	.000
motivasi	.406	30	.000	.612	30	.000
khidmat	.488	30	.000	.492	30	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Ujian Normaliti (Keberkesanan Program)

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
aktiviti	.167	27	.052	.876	27	.004
latihan	.279	27	.000	.803	27	.000
input	.261	27	.000	.843	27	.001
modal pusingan	.299	27	.000	.804	27	.000
ekonomi	.281	27	.000	.774	27	.000
program	.281	27	.000	.774	27	.000

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
aktiviti latihan input modal pusingan ekonomi program	.167 .279 .261 .299 .281 .281	27 27 27 27 27 27	.052 .000 .000 .000 .000 .000	.876 .803 .843 .804 .774 .774	27 27 27 27 27 27	.004 .000 .001 .000 .000 .000

a. Lilliefors Significance Correction

Objektif 1

Variables Entered/Removed^b

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.740 ^a	.548	.430	.383

a. Predictors: (Constant), potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.092	6	.682	4.647	.003 ^a
	Residual	3.375	23	.147		
	Total	7.467	29			

a. Predictors: (Constant), potensi, beri, masalah, puas, aset, simpan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	4.250	.820		5.182	.000
	beri	-.750	.271	-.724	-2.769	.011
	puas	-.375	.358	-.375	-1.047	.306
	simpan	1.000	.383	.945	2.611	.016
	aset	-1.750	.414	-1.052	-4.230	.000
	masalah	-8.980E-16	.293	.000	.000	1.000
	potensi	.375	.235	.332	1.599	.124

a. Dependent Variable: perubahan Y

Objektif 2**Variables Entered/Removed^b**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.836 ^a	.699	.603	.320

a. Predictors: (Constant), khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5.217	7	.745	7.287	.000 ^a
	Residual	2.250	22	.102		
	Total	7.467	29			

a. Predictors: (Constant), khidmat, motivasi, air, modal, hubungan, mahir, bantuan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	13.000	2.384		5.452	.000
	bantuan	-.250	.413	-.1503	-6.055	.000
	modal	-.750	.226	-.636	-3.317	.003
	air	-1.000	.226	-.681	-4.422	.000
	mahir	-.750	.226	-.709	-3.317	.003
	hubungan	-.750	.226	-.736	-3.317	.003
	motivasi	.750	.226	.724	3.317	.003
	khidmat	2.250	.402	1.804	5.591	.000

a. Dependent Variable: perubahan Y

Objektif 3**Variables Entered/Removed^b**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan ^a		Enter

a. Dependent Variable: perubahan Y

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted Square	R Std. Error of the Estimate
1	.816 ^a	.666	.566	.335

a. Predictors: (Constant), berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4.491	6	.748	6.653	.001 ^a
	Residual	2.250	20	.112		
	Total	6.741	26			

a. Predictors: (Constant), berkesan, input, latihan, ekonomi, aktiviti, modal pusingan

b. Dependent Variable: perubahan Y

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3.172	.883		3.593	.002
	aktiviti	.523	.133	1.890	3.921	.001
	latihan	.125	.092	.369	1.356	.190
	input	-.359	.087	-.725	-4.121	.001
	modal pusingan	-.469	.184	-1.572	-2.545	.019
	ekonomi	-.656	.199	-.876	-3.296	.004
	berkesan	.445	.178	.594	2.499	.021

a. Dependent Variable: perubahan Y